

SAMOSTALNOST DJECE U RANOM DJETINJSTVU

Autorica:

Sanja Franjčić, odgojiteljica

“ Sve što može, dijete i mora napraviti samo” M. Montessori

Ova rečenica je nit vodilja koja odgojitelje pokreće kroz njihov rad s djecom od jaslične dobi, pa sve do polaska u školu. To znači da odgojitelj koji je svjestan dječjih mogućnosti već nakon provedene prilagodbe u jaslicama počinje raditi s djecom na usvajanju životno-praktičnih aktivnosti, potičući djecu vlastitim primjerom, ali i verbalno.

Uz to potrebno je osvijestiti roditelje, da kada je god to moguće kod kuće djetetu pristupe na isti način i podrže nastojanja odgojitelja. Negdje u brzini življena izgubila se spoznaja da djeca uz prava imaju i obaveze što stoji i u Deklaraciji o pravima djeteta: *“Ovisno o dobi djeteta i njegovim individualnim razvojnom ritmu prilagođavamo vrstu i količinu naših zahtijeva, te našu podršku u vezi sa sudjelovanjem djeteta u tim ritualima, običajima i navikama. Naročitu pozornost odgojitelj posvećuje usklađivanju polazišta u vezi sa podrškom koju roditelji i odgojitelji pružaju djetetu pri obavljanju njihovih zadaća u dnevnim ritualima.....Odgovornosti se uče povezano sa slobodom izbora i mogućnošću donošenja različitih odluka i opcija.”*

U praksi se odgojitelji dosta često susreću sa začuđenim pogledima kada usmjeravaju roditelje da potiču djecu na samostalnos već u jasličnoj dobi. Važno je naglasiti da roditelje treba osvijestiti kako je važno pustiti dijete da nešto pokuša učiniti samo, kako bi se suočilo sa vlastitim uspjehom i neuspjehom. Isto tako treba naglasiti kako se odgovornost i samostalnost uče u ranom djetinjstvu. Naravno da pritom treba voditi računa o dobi djeteta i njegovoj razvojnoj fazi, te njegovim individualnim mogućnostima.

U Obiteljskom zakonu; članak 89, koji je stupio je na snagu 01. rujna 2015. godine stoji: *“Dijete je dužno poštovati svoje roditelje i pomagati im u obavljanju poslova u*

obiteljskoj zajednici u skladu sa svojom dobi i zrelošću te biti obzirno prema članovima obitelji.”

Odgojitelji koji s djecom rade i žive, najčešće u 10-satnom jasličnom programu, svjesni su svih njihovih mogućnosti, ali i ograničenja. Usprkos tome zadatak nam je da ih potičemo na nama toliko jednostave radnje, a djeci u početku teške i komplicirane. Neke od njih su: pospremanje igračkaka, izuvanje i obuvanje obuće, samostalno pranje ruku (od puštanja vode, uzimanja sapuna, zatvaranja vode, brisanja ruku), samostalno jedenje i pijenje iz čaše, pospremanja stola nakon ručka, samoposluživanje vodom sa kolica, skidanje i oblačenje odjeće, odvikavanje od pelena....

Djete najbolje uči gledajući i oponašajući nas odrasle. Krećemo uvijek od najjednostavnije radnje, ali za malo dijete i poprilično teške- sjedenje za stolom u vrijeme obroka. Nastojimo što je više moguće sjediti uz dijete dok ono ne savlada ovu radnju, a nakon toga ga upućujemo da samo pospremi zdjelicu, tanjur ili šalicu na kolica. Djetetu ovaj zadatak nije samo koristan za stjecanje navike pospremanja ili zadovoljavanje potrebe za kretanjem, već i uživa u omogućenoj samostalnosti i korisnosti.

Nakon ručka djeca odlaze na odmor. Ova situacija zna biti prilično kaotična u jaslicama jer puno radnji prethodi lijeganju u krevetiće, no tome smo doskočili tako da smo djecu zaposlili. Potičemo ih da samostalno izuvaju papuče i skidaju manje zahtjevne komade odjeće. U početku im je potrebna pomoć i bodrenje, no ubrzo ugledajući se jedan na drugoga i sami svladaju ove vještine. Na ovaj način osiguravamo smirenu i radnu atmosferu, ali i dragocjeno vrijeme da se pozabavimo djecom koju treba premotati.

Slika 1. Samostalno skidanje odjeće

U kontekstu odvikavanja od pelena pratimo svako dijete i njegov individualni ritam. Razgovorima i čitanjem tematkih slikovnica potičemo djecu na oblačenje gaćica, ali i svakodnevno korištenje tute. Tute djeca sama donose iz toaleta u sobu dnevnog boravka. U tijeku odvikavanja djeteta od pelena imamo veliko povjerenje u dijete, a za svaki postignuti uspjeh svi se zajedno veselimo.

Nakon obavljene nužde treba oprati ruke. Igre s vodom djeci su od najranije dobi jedna od omiljenijih aktivnosti. Tu činjenicu iskorištavamo te ih učimo da i sami mogu pravilno oprati ruke, te i u toj akciji vlastitim primjerom pokazujemo redosljed radnje, a postoje i vizualne upute. Najvažnije je ostati smiren kada se dijete polije ili smoči jer burnom reakcijom možemo izazvati neželjeni efek kasnijeg odbijanja pranja ruku.

Igračke pospremaju zajedno i djeca i odgojiteljice. Pritom pokazujemo što gdje treba pospremiti jer svaka igračka ima svoju "kućicu gdje živi", a potičemo i sortiranje igračaka. U početku djeca ne razumiju što tražimo od njih, no pospremanje tada postane igra. Kasnije djeca i samoinicijativno pospremaju tijekom dana jer djeca oko druge godine vole red i to ih veseli.

Svakodnevno izlazimo na svježi zrak, bilo da je to šetnja ili igra na igralištu. Svako dijete lako i brzo prepoznaje gdje je njegov ormarić jer je obilježen njegovim simbolom i imenom. Tada ih je lako navesti da samostalno pronađu i svoje cipele ili pospreme papuče. Kako postaju sve vještija, djeca se sama izuvaju, te postupno i obuvaju, a odgojitelj je uvijek prisutan ako negdje zapne.

Važno je da u svakom trenutku upoznamo dijete sa radnjom, korak po korak, te tako jačamo djetetovu sigurnost i sliku o sebi. To činimo na način da verbalno potičemo dijete, jer će tako znati da smo tu uz njega u svakom trenutku kada mu je pomoć potrebna. Na početku će možda biti i suza zbog neuspjeha, ali kada dijete uspije svladati određenu radnju samostalno, sreća i zadovoljstvo odmah će se vidjeti na izrazu njegova lica. Taj izraz lica vas tjera da dijete i dalje pohvaljujete i potičete u svladavanju novih radnji, jer, rekli bi, ponosu nikad nema kraja.

Djetetu treba dati vremena da stekne određenu sigurnost u svoje mogućnosti i nove vještine. Svaka kritika sigurno će ga demotivirati od zadatka i natjerati da odmah odustane. Ne treba ni zaboraviti da se na pogreškama najbolje uči, koliko god nam to teško bilo prihvatiti. Kao što je već spomenuto, kroz poticanje samostalnosti dijete stječe pozitivnu sliku o sebi, a neuspjesi, ponovni pokušaji i novi uspjesi tome doprinose.

Dijete kad nešto želi smo obaviti, vrlo često odbija pomoć odrasle osobe i u tome ga treba podržati, jer tako poštujemo njegove napore, njegov izbor i odluku. Još je važno naglasiti da mi ne opterećujemo dijete određenim poslovima, nego time dajemo djetetu mogućnost da nam pomogne. Ovim pristupom izgrađujemo bolji odnos i kvalitetnu komunikaciju s djetetom.

Držati djete na krilu, maziti ga i paziti nisu jedini izrazi ljubavi. Voljeti dijete, po mišljenju mnogih odgojitelja, znači kvalitetno ga pripremiti za život kako bi uspješno savladalo sve izazove koji se pred njega stavljaju.